



Släktforska i Danmark

MÅNGA AV oss har släktingar som bor eller har bott i vårt grannland Danmark. Under perioden 1861–1910 emigrerade över 81 000 personer från Sverige till Danmark och 43 000 flyttade i andra riktningen. Till det kommer en stor arbetsvandring till Danmark av svenska säsongarbetare under 1800-talet och tidiga 1900-talet.

I en artikel av Henning Bender återges statistik från 1901 års danska folkräkning där nästan 7% av befolkningen på ön Bornholm, som ligger söder om Skåne, angav sig vara födda i Sverige. Det var i antal visserligen bara knappt 2 600 personer mot de nästan 19 200 svenskfödda i Köpenhamn vilka utgjorde 4% av Köpenhamns läns invånarantal samma år.

Eftersom Skåne, Halland och Blekinge en gång var en del av Danmark finns det förstås anledningar till att det har funnits mycket kontakter mellan länderna. Men även Gotland, Härjedalen, Jämtland och delar av Dalarna tillhörde Danmark (Danmark-Norge) före 1645 och freden i Brömsebro.

Var börjar man?

Det finns, precis som i Sverige, kyrkböcker med uppgifter om födda, vigda och döda. Däremot finns inte några husförhörslängder, i stället är konfirmationslängderna viktiga källor. Folkräkningar (folketælling) genomfördes regelbundet, den första redan 1769, därefter 1787, 1801, 1834 och sedan mer regelbundet i stort sett

vart femte år till 1970. Andra källor är bouppteckningar (skifter) och mönstring eller utskrivning till militärtjänst (lægdsruller). Dessutom finns det in- och utflyttningslängder för perioden 1813–1875 (tilgangslistor respektive afgangslister) som är bra att ha när det är lite längre mellan folkräkningarna.

Dessutom finns det andra källor som kan vara relevanta för oss som söker någon som flyttade till Danmark. Det finns dels Indfødsretstildeling 1776–1960, det vill säga medborgarskap, dels Arbejdsophold 1812–1924 i några av länen men dock inte för Köpenhamns kommun och Frederiksbergs kommun.

Det som däremot skiljer mer mot Sverige är sekretessreglerna! Det är oftast 75 års sekretess – för både kyrkböcker, folkräkningar och bouppteckningar. För några av källorna kan man få tillgång till det yngre materialet på Rigsarkivets läsesal efter begäran. Det innebär att 1940 års folkräkning är den senast tillgängliga, nästa bevarade är från 1950 som blir tillgänglig 2025. Enligt uppgift i en Wikipedia-artikel om folkräkningar användes folkräkningarna för 1935, 1945 och 1955 bara för statistik och man sparade inte underlagen, så det finns inte något att forska i för de åren.

Danmark har inte någon motsvarighet till vår databas "Sverige dödbok" men det lanserades ett nytt register i vintras, Register over døde i Danmark 1943–1969 (Bild 1). Det står dock inte vilken församling personen bodde i

utan bara kommunen. Sedan tidigare finns också några andra register där man kan hitta uppgifter om när en person avlidit, som Aneguf, Statstidene, dödsannonser på Afdøde.dk och olika gravstensidor.

Lagstiftningen kring sekretess och personskydd innebär också att det är mycket svårt att få ut uppgifter om en nu levande person och dennes anhöriga – eller en avlidens anhöriga för den delen – även om det finns ett landsomfattande folkregister som infördes 1924. Du kan vända dig till en kommuns Borgerservice och be om uppgifter, som de har rätt att ta betalt för (upp till 84 danska kronor), men du måste kunna identifiera personen med namn och födelsedatum, eller namn och adress. Du kan då fråga efter adressen eller dödsdatum, men de ger dig inte uppgift om partner och barn. Du kan via Rigsarkivet få viss släktforskning utförd om avlidna personer 1924–1978 mot en timavgift (för närvarande 745 danska kronor).

Var letar man?

Det danska Rigsarkivet ligger i Köpenhamn, och har dessutom läsesalar i städer där de tidigare landsarkiven fanns, alltså i Odense (Fyn), Viborg (Nordjylland) och Aabenraa (Sønderjylland). Det finns också mycket material för släktforskare på stads- och kommunarkiven, särskilt för Köpenhamns kommun.

Men vem behöver läsesal när det finns internet? Kyrkböcker och folkräkningar finns skannade och gratis

Detailoplysninger om afdøde

Fornavn EMM
Efternavn SORENSE
Pigenavn DAHLBER
Køn Kvinde
Sidste bopæl Frederiksberg Kommune
Fødselsdag 21. apr 1862
Dødsdag 17. feb 1944
Død i en alder af 81 år
Civilstand Enke
Død hvor Frederiksberg Kommune
Dødsårsag Senlilias
Dødsattest Udstedt af læge



Bild 1. Farfars faster i register över döde i Danmark.

Bild 2. Frederiksbergs kommun är en enklav inom Köpenhamns kommun.

tillgängliga på internet fram till sekretessgränsen och det finns dessutom ganska många register till dem. Du använder Rigsarkivets tjänst Arkivalieronline, www.sa.dk. Du behöver veta namn och församling (sogn) och gärna vilket län (amt) den ligger i för att hitta in i materialet, och gärna år och datum för att minska bläddrandet.

Rigsarkivet har väldigt många vägledningarna som man har stor nytta av. Många av de register och databaser som finns på internet är gratis tillgängliga. Många tipsar om sajten Danish Family Search som drivs av två privatpersoner, som inte alls har med det "andra" FamilySearch att göra. Sidan är gratis, men man kan betala ett medlemskap för att slippa se reklam.

Det finns många fler leverantörer – skannade kopior av källorna finns nu i olika omfattning hos fem stycken, Rigsarkivet/Arkivalieronline, Danish Family Search, Ancestry, FamilySearch och MyHeritage. Alla är gratis tillgängliga, utom den senare.

Samarbetet mellan Rigsarkivet och Ancestry inleddes 2019 och innebär att alla kyrkböcker före 1892 har skannats om i färg av Ancestry och finns tillgängliga både i Arkivalieronline och hos Ancestry – men registret till dem finns bara hos Ancestry (gratis).

Databaser och register till folkräkningarna och medborgarskapshandlingarna finns på Rigsarkivets webbplats Dansk Demografisk Database (DDD).

Registren omfattar olika saker, både olika årtal och olika källor – och dess-

utom kan kvaliteten skilja – så använd om möjligt alla! Framför allt skiljer sig sökmöjligheterna, att till exempel kunna söka på flera personer i en familj är inte möjligt hos alla.

Andra databaser

Många svenskar hamnade i Köpenhamn och då är Köpenhamns kommuns arkiv en guldgruva. Där finns Politiets registerblade 1890–1923, vilket var föregångare till det nationella folkregistret som infördes 1924. Registerbladen kan väl närmast jämföras med rotemannssystemet som fanns i Stockholm. Stadsarkivet har även ett register över efterlysta personer i Danmark, Politiets efterretninger 1867–1930, och register över begravda i Köpenhamns kommun för perioden 1861–1940 (det senare inte komplett ännu). Frederiksbergs kommun ligger helt omsluten av Köpenhamn och omfattas inte alls av dessa register (Bild 2). Har en person bara bott i den kommunen finns den endast i en databas utöver kyrkböcker och folkräkningar. Frederiksbergs stadsarkiv har digitaliserat skatteböckerna för perioden 1867–1936, registret söks på skattebetalarens adress.

Bornholms Slægts- og Lokalhistoriske Forening har flera olika databaser på sin webbsida, en är "Svenskerne på Bornholm 1840–1955". Sidan Bornholmere.dk som är en databas med just bornholmare, inte bara de som var födda i Sverige. ☐

WEBBADRESSER

Ancestry: Ancestry.com eller Ancestry.se, sök i Danmark, kyrkböcker, 1812-1918 (Denmark, Church Records, 1812-1918)

Aneguf og Statstidene: www.aneguf.dk med oppgifter om avlidna

Bornholms Slægts- og Lokalhistoriske Forening: www.bslf.dk

Danish Family Search: www.danishfamilysearch.dk

Dansk Demografisk Database: www.ddd.dda.dk

Danske Slægtsforskere: www.slaegt.dk har mange bra tips om hur man släktforskar i Danmark och många register och databaser till hjälp, till exempel Register over døde i Danmark 1943-1969, DS-Arkivalielister som är ett snabbspår till källorna i Arkivalieroline, förteckning över webbsidor för att hitta gravstenar, orter, socknar och gatunamn. Handboken Sogn – Herred – Amt är en översikt av den administrativa indelningen med kartor (finns som pdf).

Diverse hjälpmedel, register och länkar etcetera: www.salldata.dk

Dödsannonser: www.afdoede.dk

FamilySearch: www.familysearch.org

Frederiksbergs stadsarkiv: stadsarkivet.frederiksberg.dk > Menu > Online Arkiv

Henning Benders webbsida Utvandringshistoria: www.henningbender.dk

Köpenhamns stadsarkiv: kbharkiv.dk

MyHeritage: www.myheritage.com

Register over døde i Danmark 1943-1969: dodsregister.dk

Rigsarkivet: www.sa.dk

Sogneportalen: www.sogn.dk är danska folkekirkens webbportal med möjlighet att söka upp vilken nutida socken en gatuadress ligger i.

Kungliga Bibliotekets mediasamling: www.statsbiblioteket.dk/mediestream



Danske källor i Disgen

Danmark är som bekant inte som Sverige, inte heller när det gäller tillgången till arkivhandlingar och hur de danska kyrkoarkiven ser ut.

DET FINNS för det första sedan början på 1800-talet två exemplar av varje kyrkbok, en så kallad Huvudministeriebok som kyrkoherden skriver i och en så kallad Kontraministeriebok som kordegnen (församlingssekreteraren) skriver i. Dessa två uppsättningar böcker får aldrig befinna sig under samma tak.

Normalt finns det en bok för födda mankön, en bok för födda kvinnokön, en för konfirmerade pojkar och en för konfirmerade flickor, en för kyrkliga vigslar och en för döda mankön och en för döda kvinnokön. Det blir totalt nio böcker som alla finns i två exemplar.

Borgerliga vigslar finns normalt inte antecknade i kyrkböckerna, de finns i kommunens arkiv.

Det finns inget ArkivDigital i Danmark eller liknande företag, all digitalisering av statens arkiv, inklusive kyrkböcker, görs av Rigsarkivet. De danska kyrkböckerna hittar du på Rigsarkivets sida www.sa.dk > Kirkebøger.

Amter och sognar

I Danmark har man liksom i Sverige ändrat i den administrativa indelning-

en av landet, från många amt (motsvarande svenska län) till ett fåtal regioner. Det intressanta för släktforskare är fortfarande den gamla indelningen med amter och sogne (församlingar).

För att hitta en viss församling måste man naturligtvis ha namnet på församlingen, helst också amtet då samma församlingsnamn kan finnas i flera amter, precis som det kan finnas i flera svenska län.

I mitt exempel har jag valt Terslev församling i Sorø Amt där jag har en stor del av min danska släkt (Bild 1). Mest intressant är de två nedersta alternativen, alltså kontraministeriebog 1813–2002, som finns i två exemplar, de nya i färg fram till 1892 och de gamla svartvita fram till sekretessgränsen som inte är 2002 men olika för olika böcker.

När man klickar på ”Kontraministeriebog 1813–2002” kommer det upp en lista över de årsspann som finns i serien, alltså från 1813 fram till 1971 för döda (Bild 2). Det finns några bokstäver efter åren som visar vilka uppgifter som finns i den aktuella skanningen. F står för födelse, K för konfirmation, V för vigslar, D för

döda, T för tillgångslista, A för avgångslista och slutligen J för jämförelselista. Som ni kan se försvinner T, A och J 1868 då den civila registreringen övergick till kommunen.

Disgens källträd

För att bygga ett källträd som inkluderar danska källor i Disgen har jag, där det är möjligt, utgått från hur de ordnas av danska Rigsarkivet, i tjänsten Arkivalieronline.

I de flesta socknar är majoriteten av kyrkböckerna efter 1892 registrerade i en volym för varje år. I volymen finns registreringen i ordningen födda män, födda kvinnor, konfirmerade pojkar, konfirmerade flickor, vigslar, döda män och slutligen döda kvinnor. Numreringen är löpande från första till sista bilden. Sid-/folie-numreringen används inte alls i visningen. Detta gäller de flesta församlingar om det inte är så att det funnits ett sjukhus eller BB i församlingen. Då kan födelse- och dödböckerna ligga i separata volymer, eventuellt även uppdelade med en för män och en för kvinnor.

De gamla svartvita inskanningarna är oftast kodade med FKVD (födda,

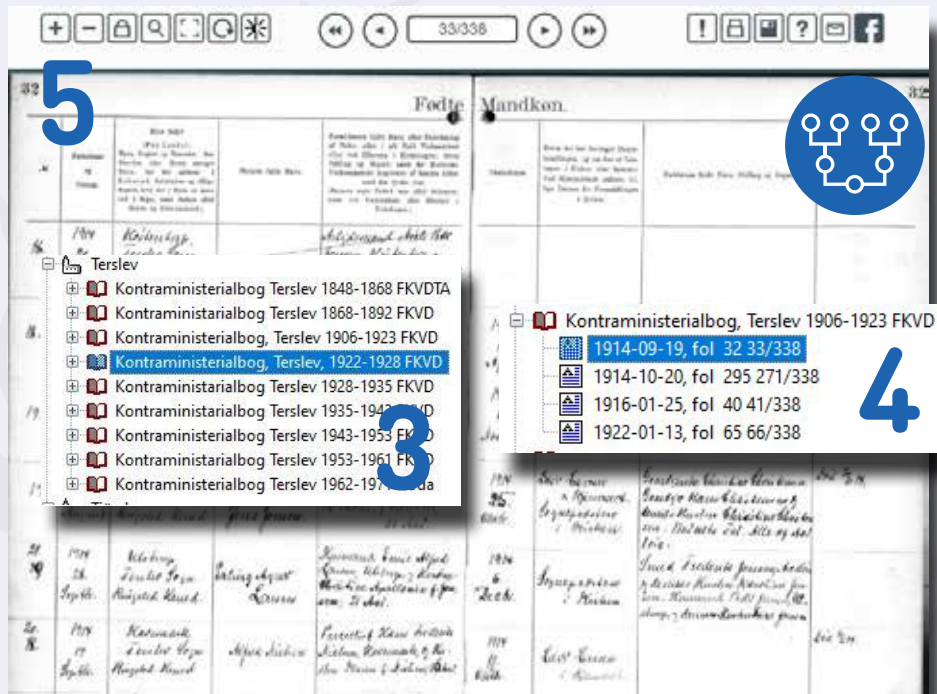


Bild 3. Källa i källträdet. Bild 4. Källhänvisning i källträdet. Bild 5. Exempel på originalkälla för 1914-09-19, fol 32 33/338 i Kontraministerialbog, Terslev, 1922-1928 FKVD. Det är en födelsebok för mankön där den aktuella födelsen står längst ner på sidan.

konfirmerade, vigda, döda), med män/pojkar först och kvinnor/flickor sist inom varje typ. Jag använder samma beteckning i registreringen för att så långt som möjligt anknyta till den källa jag har använt, till exempel Kontraministerialbog, Terslev, 1922-1928 FKVD (Bild 3). Det syns inte i källträdet om min källa för Terslev församling gäller en födelse, ett dödsfall eller en vigsel, det framgår av noteringen i personöversikten i Disgen.

En källhänvisning till "Kontraministerialbog, Terslev, 1922-1928 FKVD" i källträdet kan vara "1914-09-19, fol 32 33/338" (Bild 4). Jag anger såväl folieringen som bildnumreringen, det kan ju tänkas att någon som ser min forskning vill läsa i originalboken på en av Rigsarkivets läsesalar (Bild 5).

Rigsarkivet har i samarbete med Ancestry nyfotograferat ett antal kyrkböcker fram till 1892. Dessa är fotade i färg precis som ArkivDigital och de är samlade på samma sätt som de fysiska kyrkböckerna, alltså en för födda män, en för födda kvinnor och så vidare. Då källan är någon av de nyfotograferade böckerna anger jag naturligtvis den som till exempel födda män.

När det gäller borgerliga registreringar har jag dem liggande i en egen grupp i mitt släkträd "Utländska arkiv". Där hittar man folkräkningar, olika källor för olika år men inte sorterade geografiskt inom varje land. För Danmarks del har jag Köbenhavns Stadsarkiv med Politiets Registerblade, borgerliga vigslar ordnade efter vilket amt och civil myndighet som utförde vigseln (borgmästare, giftefoged, politimästare eller sognefoged) med varje myndighet i egen mapp under respektive ort (Bild 6).

Då jag själv jobbade några månader på ett kyrkokontor i Danmark som kordegn, vet jag ju hur kyrkböckerna förs rent praktiskt, eller fördes ska jag kanske säga då det är 40 år sedan. Jag vet även hur det civila samhället med befolkningsregister fungerade då det var en kommunal angelägenhet, inte en kyrklig som här i Sverige. □



Bild 6. Mitt källträd med utländska arkiv. Se hur en borgerlig vigsel i Köpenhamn är registrerad.